СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 109. Джерзі Сиտі, Н. Дж., пятниця, 12-го травня 1939. No. 109. Jersey City, N. J., Friday, May 12, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

У ВУГЛЕВІМ ПРОМИСЛІ ДАЛІ ЗАСТІЙ

НЮ ЙОРК. — Не звертаючи уваги на енерґійний заклик президента Рузвелта, а навіть його погрозу, що уряд повизше гострі міри, коли в найближчих днях копальні знов не зачнуть працювати, делеґації вуглекопів та власників копалень таки не прийшли до порозуміння. Вони, хоч радили цілу ніч, не знайшли навіть приблизної плятформи, на основі якої моглиб розпочатись дальші наради, в приявності президента. Супроти цього в урядових колах починають явно говорити про „інтервенцію". Та яка це буде „інтервенція", покищо невідомо.

Ґубернатор стейту Кентокі, Чендлер, натякнув, що коли вуглекопи і власники не порозуміються, то він скоро спровадить військо, яке буде стерегти копалень, а заразом звелить відкрити їх для всіх робітників, які схочуть у них працювати. Він звалював вину на вуглекопну юнію, а властиво на її предсідника, Джана Люіса, й казав, що тут не йде ні про плату вуглекопам, ні про відносини праці, тільки про те, щоб зробити вуглевий промисл виключною територією юнії К.П.О.; а також, щоб можна було виводити вуглекопів на страйк навіть тоді, коли власники не поламають своїх умов.

Заряд нюйорської електричної та ґазової Компанії Едисона здавав звіт перед нюйорськими міськими властями про вуглеве положення. Заряд сказав, що запасів вуглика не має, але тепер робить приготування, щоб зачати витвір електрики і ґазів при помочі оливи. Та оливою компанія зможе витворити лише половину потрібної енерґії; а також через те мусітиме відправити велике число робітників. Бо палення оливою коштує більше на матеріялі, а зате ощаджується на праці.

ПЕРШИЙ КРОК ДО ЛЕҐАЛІЗАЦІЇ КІНСЬКИХ ЗАКЛАДІВ.

ОЛБАНІ. — Стейтовий сенат переголосував законопроект Донігена на основі якого заклади на кінські перегони сталиб у нюйорському стейті леґальними. Дотепер вони були нелеґальні, але проте на всіх перегонових площах діяли аґенти, які, не скриваючись, брали гроші на заклад. Дотепер стейт не мав над ними жадного офіційного нагляду, а також не діставав від них ніяких податків. Внескодавець Доніґен доказував, що коли заклади леґалізується, то не лиш люди дістануть державну опіку над закладами, але з цього прийде для стейту 10 міліонів долярів податків річно. Цей законопроект буде мусіти ще перейти кілька інших інстанцій, заки стане діючим законом.

ПІДНЕСЛИ ПОДАТОК НА ГОРІВКУ.

ОЛБАНІ. — Щоб зрівноважити стейтовий буджет, стейтова леґіслятура ухвалила закон, який підносить на 50% податки на алкогольні напитки.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ХОЧЕ ПРОВІРКИ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт заявив, що федеральна адміністрація не бажає собі тепер жадної зміни в податковій системі. Ті внески, які напливають до конґресу в ціли зміни податкової системи, походять не від уряду, ані не є інспіровані урядом.

ОСУДИЛИ РЕПУБЛИКАНСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО „БОСА".

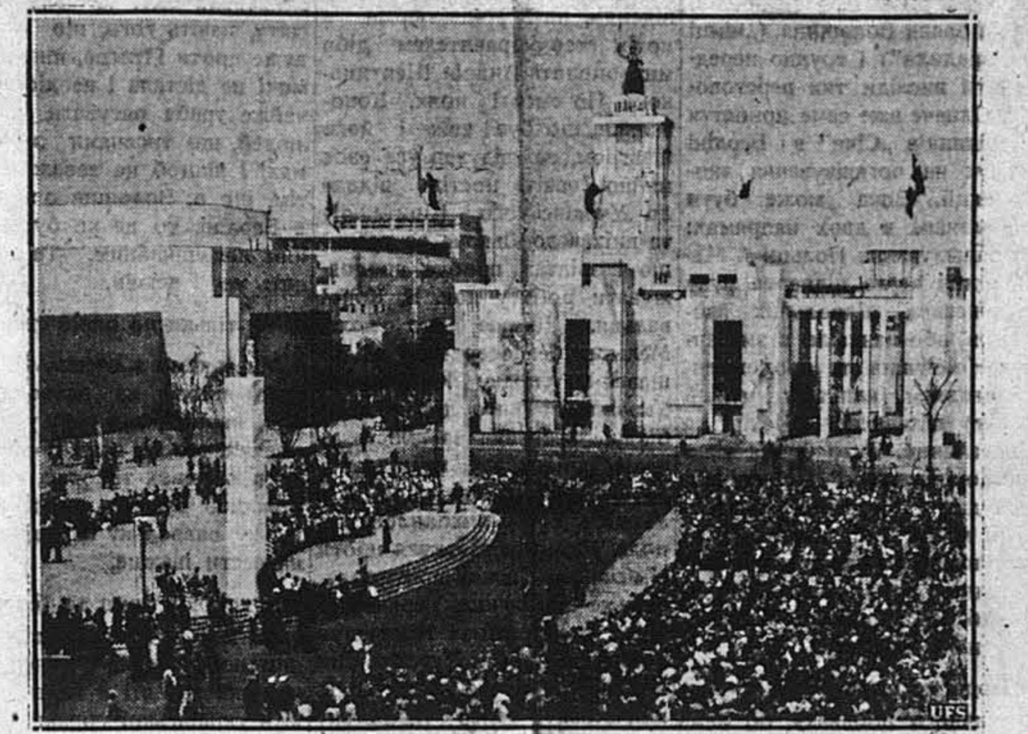
НЮАРК. — По кількох демократичних політичних „босах", осуджених і засуджених за корупцію та неплачення податків, прийшла черга і на републиканського з Нюарку. Є ним Інок Джансон, якому велика лава присяглих закинула неплачення податків.

ЯКІ БУДУТЬ ЖЕРТВИ В НАСТУПНІЙ ВІЙНІ?

ВАШИНҐТОН. — Німецькі і французькі медичні знавці, які разом із представниками кільканацятьох інших держав радять тепер у Вашинґтоні над військовою медициною, однодушно заявили, що в наступній війні число вбитих у відношенні до загального числа вояків буде більше, ніж у минулій віні. Бо на одні смертоносні машини військова техніка придумала інші, які будуть себе взаємно невтралізувати.

ХОЧУТЬ РЕЗИҐНАЦІЇ ҐІҐЕНА.

НЮ ЙОРК. — Внаслідок того, що трьох найголовніших помічників окружного прокуратора Ґіґена суд узнав винуватими хабарництва й усунув їх з посад, демократичні політичні лідери з Брукліну застановляються над тим, щоб жадати резиґнації самого Ґіґена. Бо такий стан не приносить великої чести самому Ґіґенові. При наступних виборах готова через це потерпіти ціла демократична машина.

НАРОДНЄ СВЯТО

Так виглядало Народнє Свято, що його влаштовано в минулу неділю, на світовій виставі в Ню Йорку заходами нюйорського денника „Мирор". Виступали на ньому ріжні національні групи в своїх національних строях. Через інтриґи московського большевицького уряду, що навіть мішається в справи національні в Америці, відсунено від участи в цьому святі американців українського, московського й вірменського роду.

ПРОЦЕС, СПЕРТИЙ НА ПОЗНАКАХ.

На виїзній сесії в Мостах Великих відбулася перед трибуналом окружного суду зо Львова триденна розправа проти підсудних: Теодора Батючка та Юрія Батючка за вбивство Юрія Малка. Ніяких свідків убивства не було. Слідство виявило лише, що підсудні жили в незгоді з убитим і відгрожувалися йому нераз, бо Малко міг зрадити їх „злодійські" — як каже акт обвинувачення — історії. Крім того поліційний пес завів поліцію до хати підс. Юрія Батючка. Трибунал під проводом судді Городиського засудив Теодора Батючка на 15 років вязниці; Юрія Батючка увільнив від вини і кари.

ПОВІСИВСЯ ФАРМЕРСЬКИЙ РОБІТНИК.

Григорій Москаленко, якого прозвала преса „русским", повісився на дереві в лісі біля Елґін Милс за Торонтом. 55-літній фармерський помічник впав до хати Доналда, в якого недавно працював, держачи в одній руці вили, а в другій сокиру, і поколов вилами Доналд і її три дочки. Прикликана поліція почала шукати напасника і за годину знайшла його повішеного в лісі. Догадуються, що Москаленко напав на жінки через те, що мав проти фармера якісь жалі.

СКАРБ ЖЕБРАКА.

За настирливу жебранину арештувала поліція у Львові прошака Д. Зайонца, якого засудили на два тижні арешту. Арештований звернувся до вязничної управи, щоб дозволила йому піти з поліцаєм до свого помешкання і забрати звідтіля свої ощадності. На превелике здивування вязничної управи прошак вернувся до арешту зо скринькою, в якій було коло 3 кг. срібних монет, 400 золотих долярів і щадничі книжечки на великі грошеві суми. Скарб жебрака вартости кільканацять тисяч злотих зденонували в касі арешту.

ЗАКОН ДЛЯ ОХОРОНИ ІНДУСТРІЯЛЬНИХ РОБІТНИКІВ.

В оттавському парляменті перейшов законопроект міністра справедливости, Ернеста Ляпойнта, на підставі якого підпадуть карі ті роботодавці, які звільнювалиб робітників з роботи через їх приналежність до робітничої юнії.

За такий закон побивався від ряду літ провідник С. С. Ф., І. С. Вудсворт. Одначе його законопроекти у минулих роках в парляменті все перепадали. Законопроект піддержали як ліберали так консервати і робітнича партія. Р. І. Маніон, провідник консервативної партії, піддержав законопроект, кажучи, що він потрібний для береження демократії в Канаді.

РЕЛІҐІЙНА КОМПЕТИЦІЯ.

Д-р Йонґ, визначний член Злученої Церкви в Торонті, осудив компетицію, що її ведуть зо собою протестантські церкви. Він саме устійнив, що в центрі, в якому знаходиться його церква в Торонті, в розмірі на одну квадратову милю знаходиться аж 18 церков протестантських і одна станиця Армії Спасення. Не забув він додати, що в тих церквах густо-часто проповідують до порожних лавок.

КАДЕТСЬКЕ НАВЧАННЯ.

Шкільна рада Торонта відновила примусову систему кадетського навчання в усіх середніх школах, яке знесено свого часу під впливом агітації пацифістів. Пять С. С. Ф. і два прокомуністичні радні голосували проти внеску.

ОХОРОНА ГИДРО-ЕЛЕКТРІВЕНЬ.

Уряд Онтарія подав до відома, що в Ніяґара Фолс, центрі електричної снаги провінції, заприсяжено 57 ветеранів до охорони гидро - електричних стацій. Сторожа буде виконувати службу в день і в ночі. В інших місцевостях теж заведено постійну сторожу із ветеранів. Бояться саботажів.

40 КМ. ЗА ГОДИНУ РОВЕРОМ.

Перегони наколесників Париж—Бріссель на віддалі 318 км. виграв Бондуель у 7 годинах 56 хвилинах 28 секундах, осягаючи пересічну швидкість понад 40 км. за годину.

ВЕЛИКА ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В УКРАЇНІ.

В ночі з 10. на 11. м. м. вантажний поїзд, який їхав від Бердичева в напрямі західної границі СССР, 12 км. перед Винницею наїхав на особовий поїзд, який їхав у напрямі Бердичева. В зударі розбилися оба паровози та 22 ваґони, в яких їхали цивільні пасажири й червоноармійці. Підчас катастрофи згинуло 29 осіб і поверх 90 було ранених. Серед убитих і ранених більшість творять червоноармійці, які їхали вантажним поїздом у напрямі польсько-совєтської границі. Залізничі рейки знищені на віддалі 300 м. Слідча комісія ствердила, що катастрофа була актом саботажу українських націоналістів. Зате фахівці заявляють, що катастрофу спричинив недогляд стаційного дижурного в Винниці. Покищо у звязку з тою катастрофою арештовано 7 осіб.

„ПОХОРОННИЙ ЗЛОДІЙ".

„Похоронний злодій" Торонта знов на сцені. Як тільки похоронна процесія вирушила фронтовими дверми багатого дому Н. Морена, цей загадковий вломник закрався задніми дверми й почав там господарити. Перекинув цілий дім і забрав трохи готівки й усі дорогоцінності, між якими були річи, даровані небіжкою членам родини. Злодій зник без сліду.

ЗАБОРОНИ.

Повітове старшство в Жидачеві не дозволило Філії Союзу Українок в Миколаєві над Дністром улаштувати курс шиття і крою, мотивуючи свою заборону невідповідним добором учительок.

СЯК ЧИ ТАК, А ЗГОДА З ПОЛЯКАМИ НЕМОЖЛИВА

ВАРШАВА. — Що тепер нам робити з українцями? На ту тему пише Олександер Бохенський в органі польських молодо-консерватистів „Політика". Він звертає увагу на прірву, яка повстала тепер між українцями і чехами. І пише таке: „Ціла низка днів, у яких Січові відділи кріваво ставили чоло мадярському маршові, перекреслили ціле двацятиліття роботящих, довгих і коштовних чеських заходів здобути душу українців. Бо що варт університети, школи, допомога для конспірації, ріжні маніфестації, коли в рішальний день, як прийшла пора воєнної проби, чехи в наглий і незрозумілий спосіб, замісць помагати єдиним оборонцям давньої Чехословаччини, звернули зброю проти українців. Справжніх приятелів пізнати в біді, і чехи справжніми приятелями себе не виявили. Їхне становище в тих рішальних днях, а потім капітуляція Гахи, не могли викликати в народі, що має воєнні традиції, іншого почування, як обридження і погорди".

Наука і для поляків!

З того, пише поляк Бохенський, повинні дечого навчитись і поляки, особливо принаймні тепер. Зазначуючи це, пише він таке: „Друга розвіяна омана — німецька. Українські уми звернулися в сторону Польщі. На жаль, польська преса приняла в більшості цю незвичайно корисну нагоду скінчити історичне ворогування спізненими лекціями. Я зустрів багато людей, що казали „Вони втратили довіря до Гітлера, нема що з ними говорити, так, як кілька тижнів тому говорили: Вони мають довіря лише до Гітлера, нема що з ними говорити".

ПАТЬОМКІН І БЕК.

ВАРШАВА. — Польська преса привязує велику вагу до двогодинної розмови совєтського заступника комісара заграничних справ, Патьомкіна, з польським міністром заграничних справ, Беком. Деякі підкреслюють особливо те, що Польща не дала себе наклонити Німеччині на спільний похід проти Совєтів. Це виглядає на таке, що підготовляється нову „совєтсько-польську дружбу", про яку тепер багато говориться.

УМАНСЬКИЙ СОВЄТСЬКИМ АМБАСАДОРОМ.

МОСКВА. — До Вашинґтону не прийде на совєтського амбасадора Літвінов, як це заповідали. Амбасадором назначений Константин Уманський. Доля його попередника, А. Трояновського, невідома.

ПРО ВІДОЗВУ ПАПИ.

ПАРИЖ. — Тут пускають поголоски, що з мирового предложення папи нічого не вийде тому, що папа не покликав також Совєтів, а без них тепер мирова конференція неможлива.

ДОРАДЖУЮТЬ СОБІ.

ВАРШАВА. — Німеччина є за те, щоб у Данціґу перевести плебісцит. На те польська преса відповідає, що треба би таким чином перевести водночас і плебісцит у Чехії й Моравії.

ГОТУЮТЬСЯ ДО „ПУЧУ".

ВАРШАВА. — Пишуть, що в Данціґу є тепер повно нацистичної молоді. І приїжджає її з ріжних сторін щораз більше. Це, як пишуть польські ґазети, підготовляється в такий спосіб „пуч". Польське населення дуже занепокоєне тими молодими німецькими „туристами".

МАДЯРЩИНА ОСТЕРІГАЄ ПОЛЬЩУ.

БУДАПЕШТ. — Готова скінчитись „історична" польсько-мадярська приязнь, якщо Польща буде сильно держатись Румунії, з якою вона є у військовім союзі. Так пише мадярська півурядова газета „Пестер Лойд", маючи очевидно на думці те, що Мадярщина буде відбирати від Румунії Трансільванію.

СОВЄТИ И АНҐЛІЯ.

ЛОНДОН. — Панує загальне переконання, що таки прийде до тіснішого звязку між Анґлією і Совєтами. Тимсамим не прийшлоб до союзу між Німеччиною і Совєтами, чого дехто надіявся.

ДАДУТЬ ЖИДАМ ҐВІЯНУ.

ЛОНДОН. — Дають жидам Британійську Ґвіяну на поселення. Але обмежують еміґрацію жидів до Палестини в такий спосіб, щоб жиди становили тільки одну третину населення Палестини, але проте мали рівні права з арабами. З цього незадоволені араби, але ще більше незадоволені сіоністи.

ПІШОВ ЗА ЛІТВІНОВОМ.

МОСКВА. — Перестав виходити в Москві французький журнал, що був півурядовий. Видавництво припинено зараз по звільненні Літвінова з уряду народнього комісаря заграничних справ.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО ОСВІТИ, ЧИ ТЕМНОТИ?

Сенатор Най прочитав оноді до стенографічного протокому нарад американського конґресу винятки з англійської книжки про те, як англійці мають вести в Америці пропаґанду за англійські імперіялістичні інтереси на випадок війни. Ця книжка називається „Пропаґанда в часі війни", автором її є Сидні Роджерсон, а появилася вона в Англії виключно для внутрішньої консумції. Звичайно кожну англійську книжку передруковують в Америці, де люди її зрозуміють без трудноців. Цим разом цього не зроблено, щоб її зміст не став відомий читачам в Америці, проти котрих вимірена ця книжка. Книжка розкриває так звані американські слабости, себто американські звички й амбіції, до котрих могла би промовити англійська пропаґанда. Промовляти, очевидно, буде ріжними способами: ґазетними статтями, радіовими й звичайними промовами, а передовсім звичайними донесеннями про факти.

Книжка Роджерсона, котру один американський журналіст назвав біблією англійської пропаґанди, є лиш одним з багатьох примірів величезної машинерії пропаґанди, котра оперує нині по всіх краях, а котра має на цілі накинути іншим людям і народам відповідні думки й почування. У кожній такій пропаґанді не йде зовсім про правду й справедливість, іде в ній лише про здобуття для себе людей, про нахилення на свій бік їх думок, почувань і волі. Як пропаґандистові може послужити правда, він послугується правдою. Як брехня може краще сповнити цю службу, він не вагається поламати правду. Отсе є один з наслідків великого розвою засобів для впливання на людські маси. Колись здавалося, що розвій цих засобів причиниться до піднесення освіти людей, до масової освіти. Нині ми бачимо, що засоби освіти людей служать для масового дурмання.

Попри обріхування мас велику ролю в пропаґанді відограє загальне насильне держання людей у темноті. Европейські держави, лише з нечисленними винятками, захопили в свою владу засоби освіти й не пускають до відома мас цілої маси важних фактів. Через це то один американський кардинал підчас відвідин Італії в часі вибору папи був поражений бездонним невіжеством італійських громадян. Куди сягає це душення інформацій, видно з того, що Анґлія навіть конфіскує промову свого бувшого короля на радіо.

У додатку до цього кожний просто уряд в Европі удержує ще так звані бюра розінформовання, бюра, які мають спеціяльну ціль заставляти людей вірити в неправдиві річи. Уперше такі бюра примінено підчас війни. Нині вживається їх служби в часі мира, немовби на доказ, що це є властиво війна, лише що вона ведеться новими методами.

Такі пропаґандні штучки держав мають великий вплив і на Америку, де ґазети про світові справи знають багато менше, ніж вони знали давніше, або довідуються про них аж тоді, коли вже нема причини їх держати в тайні. Через те ґазети часто падуть жертвами ріжних містифікацій, ба навіть свідомо пускаються на дурмання своїх читачів.

ЗАВЖДИ ПАМЯТАТИ: УКРАЇНА НА ПЕРШОМУ МІСЦІ

1. Берлін.

Один часопис приніс таку вістку:

„В Берліні зібралося тепер багато імігрантів з Карпатської України з Волошином, Реваєм і Клочураком на чолі, які переговорюють з німецьким урядом в справі натиску на Мадярщину, щоб вона позволила українцям знайти точку оперття в Карпатській Україні. Це є дивним супроти давнішої заяви Волошина („німці нас зрадили") і трудно передбачити висліди тих переговорів. Одначе вже саме приняття провідників „Січи" в Берліні вказує на орґанізування якоїсь акції. Вона може бути спрямована в двох напрямах: на зашахування Польщі й Мадярщини через підперття руху українських підпольних елементів, або навпаки: в змаганнях Німеччини до продовження енклави (клина у чужий ґрунт) підчиненої Чехії та Словаччини. Було би це тільки „окруженням" Польщі від полудня і фактичне розвязання її луфи з Мадярщиною, але рівночасно окруженням Мадярщини при помочі Румунії, колиб Мадярщина хотіла йти проти Німеччини".

Подаємо цю вістку з журналістичного обовязку, бо нема ніде її потвердження. Але, хоч знаємо, з якого джерела та вістка походить, то проте вона така, що заслугує на те, щоб над нею застановитись. Ніхто не знає, чи Німеччина має які дальші пляни щодо Карпатської України. Але є можливим, що Гітлер далі держатиме Карпатську Україну і її провідників як „загрозу" для мадярів на випадок, якщоб вони зачали противитись його плянам. Можливо, що він захоче держати карпато-українських провідників і на те, щоб ними „страшити" і Польщу, якщоб вона надто ревно пішла на службу Анґлії й Франції. Тоді міг би Гітлер знову погрожувати їй „українським Піємонтом" на Закарпатті. Отсе є ті думки, які тепер находять на кожного українця, коли він прочитає таку „новинку", як та, що її вище подано.

2. Париж — Лондон.

У тому самому часі, коли появилась та новинка, донесли французькі ґазети, що до Франції „втік" з Німеччини наслідник замордованого Советами покійного полк. Евгена Коновальця, полковник Андрій Мельник, голова Проводу Організації Українських Націоналістів. Також і тут нема потвердження цеї новинки. Але й про неї можна говорити навіть про таку, що могла статись. Полк. Мельник був, як відомо, шефом штабу Січових Стрільців (не „Українських Січових Стрільців"), що стояли у Великій Україні й були під командою полк. Евгена Коновальця. Пізніше полк. Мельник попав у тюрму (між іншим завязано його в міх і так пущено по сходах згори вниз), відсидів пять років тюрми, а потім став управителем дібр митрополита Андрія Шептицького. По смерті полк. Коновальця, що був теж і його шваґром, зліквідував усе своє майно (навіть постіль віддав до Українського Шпиталю!) та виїхав зо Львова за границю і звідтам пробує продовжувати роботу пок. Е. Коновальця. Думаю, що полк. Мельник безпосередньо не мішався в справу Карпатської України, бо його діяльність є більше звернена на цілість української справи, на підготову акції в користь Соборної України. Тепер виходило, що полк. Мельник заявився проти Німеччини і заняв протигітлерівське становище, переконавшися, що політика Німеччини є звернена проти України. Виходилоб далі, що полк. Мельник ставить тепер українську справу у міжнародні відносинах на французько-англійську карту.

3. Як на це глядіти?

Ще раз підкреслюємо, що не маємо ніяких даних поза тими вістками з чужих ґазет, що справи так маються, як ми подали. Але й зазначуємо, що це не має впливу на те, щоби брати під серіозну увагу і такі можливості.

Нам здається, що колиб навіть полк. Мельник так поступив, як донесли ґазети, то він зробив би цілком правильно. Так Німеччині й належиться за її поступок у справі Карпатської України! Такий удар навіть потрібний, і то з боку О. У. Н. Ніхто не може сумніватися в патріотизм полк. Мельника. Ніхто не може його підозрівати в тому, що колиб він навіть і був у яких звязках з якими німецькими колами, щоб не робив цього з переконання, що так треба робити. Отже вже з того огляду якщоб він тепер натаврував Німеччину за її становище до української справи, то він поступиз би доцільно й характерно. Та, як кажемо, не знаємо, чи полковник Мельник був у такім звязку і чи взагалі був у Німеччині.

З другого боку годі відмовляти патріотизму й о. Волошинові, чи Ревиєві й Клочуракові. І годі припустити, щоб вони були „засліпленї" Німеччиною, особливо по тім, що їм самим довелося пережити. Тому, якщоб вони проте були змушені шукати в Німеччині ще й тепер допомоги, то очевидно на те мусіли скластися якісь поважні причини, або таки — безвихідне положення. Бо так є, що хоч Карпатська Україна не послухала „ради" німецького консуля в Хусті й не піддалась Мадярщині, а зачала з нею війну і своєю геройською поставою здивувала світ, то від того світу, навіть того, що є так дуже проти Гітлера, ніякої помочі не дістала і не дістає. А чейже треба ратувати край і людей, що тисячами в тюрмах! І якщоб це заважило на тім, що о. Волошин опинився в Берліні, то це не булоб нічим надзвичайним. Так роблять усе і всюди.

4. Чи тільки по одній стороні?

Ми знаємо з останньої світової війни, як визволялись інші народи, а в першу чергу поляки, що то вели пропаґанду в обидвох таборах. І не можливо думати, щоб й українську визвольну справу можна вести інакше.

З демократіями та біда, що вони вже раз заважили на нашім поповненні, а тепер мовчать як закляті й не видвигають української справи. Та це тільки означає, що нам треба в демократичних центрах мати свої осередки, щоб звідтам вести постійну і вперту пропаґанду в справі незалежности України. Таке саме повинно бути ведене і в Римі та Берліні. Ми мусимо мати своїх людей у всіх центрах. Ось і тому треба глядіти на те, що хтось з наших політиків опинивсь у Лондоні чи Берліні, як на річ зовсім зрозумілу і конечну.

Нашою найбільшою перешкодою є те, що демократичні держави все ще тупцюють біля Советів, нашого головно ворога. Але не забуваймо, що це не є страшне, коли маємо на увазі те, що станеться. Бож Совети розвалятся і демократії, скорше чи пізніше, зрозуміють і оцінять те все, що їм ми заповідаємо. Совети як союзник виведуть демократії в поле таксамо, як завела аліянтів царська Росія. А Німеччина хай памятає, що сталося з нею, коли проти неї станув цілий світ. І хай пригадає собі, що сталося з її побутом в Україні, коли вона дивилась на Україну тільки як на предмет наживи і торгу.

I. С.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ТОМУ 600 ЛІТ

(Польща зреклася моря, щоб здобути українські землі.)

З історії знаємо, що Мадярщина вже при кінці XI. століття стала простягати руку по галицькі землі. Та щойно століття пізніше, у 80-тих роках XII. століття, Мадярщина приходить уперше, хоч і коротко, до окупації Галичини. Із смертю князя Романа (1205) мадярський король бере на себе ролю опікуна його сиріт і ролю зверхника галицько-волинської держави. Відтоді титул „король Галичини і Волині" (Galiciae Lodomeriaeque rex) стає постійним титулом мадярських королів, хоч із знищенням становища українського князя Данила (від 1245. р.) утратили всякий реальний вплив на галицько-волинське князівство.

Будь-що-будь, претенсії на Галичину для Мадярщини стали немовби історичною традицією. Ті претенсії могли бути підогріті за часів боротьби останнього галицького князя Юрія Болеслава з його боярством (що засів на Галицько-волинськім престолі 1325. р., а бояри отруїли його 7. квітня 1340 року, хто їна, чи не завдяки інтриґам польського короля Казимира). Галицькі бояри у боротьбі з князем Юрієм могли шукати підтримки і в Мадярщині.

Польща тоді щойно виходила із страшного розбиття та занепаду, що не минув безслідно потім для всієї її пізнішої історії, не зважаючи на переходові короткі часи могутности. Державна кріза приготовлена вже попереднім, розвинулася в усій страшній силі з кінцем XIII. століття: Польща **розбита на кілька нічим незвязаних груп князівств; на великодержавнім польськім престолі засів чеський король, міста в руках чужого німецького міщанства, що творило державу в державі** із своєю окремою організацією; поруч німецького міщанства також **друга небезпечна держава в державі — Церква.** А на півночі, **засівши дорогу до моря, закорінилося пруське лицарське братство і вдиралося в польські землі.**

Ратувати Польщу з того упадку став король Володислав Локеток, одначе смерть забрала його в половині роботи, коли перед ним заблисли тільки перші проблиски кращого (приборкання німецького міщанства та світського духовенства, перемога над пруськими лицарями). Син його Казимир, що заступив місце батька 1333. р., різко розірвав із батьківською політикою збирання польських земель. В 1336. заключив Казимир угоду з Чехією і за зреченням чеського короля претенсії до польської корони **вирікся в хосен Чехії всяких прав до Шлеська.** Разом із тим заключив провізоричну **угоду** (остаточно потверджену в 1343. р.) **з пруськими лицарями: Казимир відступив їм Поморя** (Померанію), землю Хелмінську та Міхаловську із сусідніми польськими округами і таким чином **вповні відгороджував Польщу від моря.**

Зробив це Казимир, щоб мати спокій від західнього сусіда.

В 1339. році заключив Казимир у Вишгороді умову із своїм зятем, мадярським королем Карлом Робертом. В тій умові постановили, що коли Казимир не буде мати синів, то з його смертю польська корона має перейти до мадярського королевича Людвика.

Ця мадярсько-польська умова з 1339. р. установляла компроміс у справі Галичини. Мадярщина вже вважала себе в правах до Галицько-володимирської держави. Тепер, хоч не зрікалася зовсім Галичини, ділилася правами до неї з польським королем. Казимир мусів згодитися на всякі застереження дальших прав мадярського короля до Галичини, а навіть на основі пізнішої умови (з 1350 р.) Казимир тільки за свого життя міг уживати її.

Щож могло бути причиною таких передчасних плянів Польщі дотично Галичини? Історики (за браком документів) здогадуються, що Казимир мав далекосяглі пляни, **він, тратячи одно море для Польщі в хосен німців, хотів пробити їй дорогу до другого, себто Чорного моря.** Чи аж такі далекосяглі пляни мав Казимир, можна сумніватися. Скорше можна держатися далеко простіших мотивів: Галицько-волинський князь Юрій-Болеслав займав супроти Казимира вороже становище (щоби мати спокій від Польщі накликав на неї татар, нпр. 1337. на Люблинську землю). Тож коли бояри стали виступати проти Юрія-Болеслава (як уже сказано, хто зна, чи не завдяки інтриґам польських агентів), в Казимира могла зродитися гадка заволодіти галицько-волинськими землями. Коли бояри втруїли Юрія-Болеслава, Казимир пішов походом, одначе Галичини тоді зовсім ще не зайняв лише пограбував Львів. Війна за Галицько-волинське князівство тягнулася ще довго, бо аж до 1349. року.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(за квітень 1939)

ПРИХІД:

З перенесення		$2,391.01
Прихід у квітні		4,900.71
Разом		$7,291.72

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) На ранених і втікачів з Карпатської України	$5,400.00	
2) Визвольна боротьба	1,000.00	
3) Рідна Школа	250.00	
4) У. Н. Дім у Вільках Мазовецьких	230.00	
5) Інваліди	100.00	
6) Видавництва	100.00	
7) Письменникам	25.00	
8) Національний Музей у Львові	25.00	
9) Музей Визв. боротьби в Празі	25.00	
10) Церква в Дмитрові	5.00	
11) Висилка грошей до краю	39.70	
12) Телеграма до краю	7.09	7,206.79
б) Кошти удержання канцелярії		25.00
Разом		$7,231.79

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Загальні приходи	$7,291.72
Загальні розходи	7,231.79
Лишається в касі	$ 59.93

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.
OBYEDNANYE
P. O. Box 122, Church Street Annex, New York City

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(76)

Під проводом обзнайомлених з місцевістю розбишаки завернули в ліс і розтаборилися між дебрами в ярі. Вони прорубали маленькі круті стежини в лісних чагарах, такі, що ними проїхати міг лиш один чоловік; стежини були прорубані так, що всякий інший, не знаючи їх напряму, не міг рушитися ними. Ті стежини вели в луг з дебрів, де був табор. Розбишаки водили туди коней на пашу. Крім того в лісі були поляни, де можна було знайти траву.

Урман вибрався в Болхов, а Кудеяр взяв із собою братів Юдинкових, що знали дорогу, і поїхав у другу сторону, до литовської границі.

Грошей, награблених в Добрім монастирі, було так багато, що вистало б на узброєння два рази більшого війська, ніж було його в Кудеяра.

Пробираючися в сторону литовської границі, Кудеяр з Юдинковими задержався в одним селі і став селянина розпитувати про пограничні діла. Він довідався, що цар, сильно боячися, щоб його бояри і ратники не втікали в Литву, казав розставити сторожі і ловити втікаючих, скоро покажуться. Але селянин, оповідаючи ту новину, тут же засміявся і сказав:

— Хіба дурень був би, хтоб їм у руки попався. В нас тільки гроші покажи, проведуть тебе і виведуть, хоч би і з товаром.

На просьбу Кудеяра, підкріплену грішми, господар знайшов провідника, грязного селянина. Він щасливо провів його лісами за границю, а там уже Кудеяр, разом з Юдинковими, їхав безпечно, відпочиваючи по коршмах і так приїхали вони в город Мстиславль. Тамошній воєвода був той сам пан, в котрого жила дівчина, що очарувала Самсона Костомарова.

Кудеяр застав там свого спасителя Самсона, і це йому дуже стало в пригоді. Без нього воєвода не дуже радо позволив би йому накупити зброї, з обави, що вона куплеться для царських військ, щоб тією зброєю воювати проти Литви. Самсон упевнив воєводу, що Кудеяр чоловік під опалою, ледви спасшися від голодової смерти, на яку засудив його мучитель, купує зброю не на що інше, як лиш на те, щоби підняти бунт проти царя Івана і замісць нього посадити на престол Володимира Андрієвича. Воєвода не навидів московського царя і з особлившою запопадливістю старався наділити Кудеяра доброю зброєю, притім по невисокій дешевій ціні. Кудеяр закупив великий запас зброї, пороху, олова, копій і кіс: остання видались йому потрібні до кошення трави на зиму. Лишалося перевезти все за границю. Воєвода поручив Кудеяра двом проворним евреям. Кудеяр купив двацять вючних коней і зложив на них свій товар у міхах з рогожі; на кожнім коні з обох боків висіло по мішку, а на верхи привязаний був ще мішок. Таким робом Кудеяр з товаришами перебрався через ліси, минаючи оселі, вкінці зблизився до того місця, де покинув розбишацький табор.

Міжтим, у часі його неприсутности, трапилася така пригода.

Один з розбишак, приятель повішеного Кузьми Сірого, втік з табору до Калуги і доніс, де знаходиться розбишацький табор. Калуцький намісник зараз покликав на раду старосту й оба рішили зібрати з цілої округи людей на лови розбишак та вислали листи в Лихвин і Білев, щоб і там робили таксамо.

(Далі буде).

ПОВІДОМЛЕННЯ
про
СОЮЗОВІ ЗБОРИ
в

LORAIN, O., які відбудуться 13. ТРАВНЯ, В СУБОТУ, в 4. год. пополудні для відділів 50 і 233 в Укр. Горожанській Галі, 1ст 33 вулиця.

CAMPBELL, O., які відбудуться 14. ТРАВНЯ, В НЕДІЛЮ, в 2. год. пополудні в галі Укр. Народ. Дому, 165 Гордон Евеню, для відділів 218 і 119.

Всі урядники і члени вище згаданих відділів повинні конечно прибути на збори. На зборах буде приявний окружний організатор, п. Загаєвич, який промовлятиме в організаційних справах У. Н. Союзу.

О. Е. Малицький, гол. контрольор У. Н. С.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З НАГОДИ КОНВЕНЦІЇ С. У. А.

При кінці травня відбудеться конвенція Союзу Українок Америки. На ній будемо говорити про справи, які відносяться до нашого жіноцтва тут в Америці й у старому краю. А що часи, які переживаємо, тяжкі, то певно, що матимемо багато до говорення. Та я хочу порушити тепер таку справу, яка забрала багато часу минулої конвенції. Це справа жіночої преси. Делегатки заявлялися за те, щоб мати в Америці свою жіночу пресу. По довгій дискусії рішили, щоб відділи СУА складали фонди на ту ціль. А як буде відповідний фонд, тоді приступиться до видавництва. Наскільки знаю, то за два роки відділи зложили таку суму, що вистарчилаб на чинш на два місяці. Але на друк грошей нема. Тепер знову те саме питання буде порушене і знову буде багато говорення.

Думаю, що це гарна річ — своя жіноча преса. Але коли зважимо, як це тяжко видавати добру газету чи добрий журнал, то зрозуміємо перешкоди. А крім того, чи не маємо вже доволі українських газет? Очевидно говорю, що маємо їх „досить", бо беру від увагу тутешні відносини, хто ті газети читає. Значить, у першу чергу нашого робітника чи робітницю. Це гарно звучить, що хто більше читає, той більше знає. Але в практиці виходить на таке, що коли хто має більше газет, то жадної добре не читає. Нам треба, щоби було в наших газетах більше матеріялу про український жіночий рух і про діяльність СУА. Але це можна легко зробити, коли жіноцтво буде такий матеріял надсилати до тих газет, що вже є. Я певна, що „Свобода" моглаб час від часу дати нам „Жіночу сторінку", а тільки треба віднестися до неї і з нею ту справу обговорити. Це булоб дуже добре, бо тоді читалиб про рух між українським жіноцтвом не тільки самі жінки, але й увесь наш загал.

Катерина Зепко,
Акрон, О.

ПРАЦЮЮТЬ МІЛЯРДИ МОТОРІВ У ТІЛІ.

Знаємо з медичних книжок, що тіло зложене з мілярдів живих істот, які тілесними комірками або клітинками називаємо. Кожна з тих мілярдів клітинок живе і як окрема істота і як частинка цілости тіла. Та щоби кожна клітинка нашого тіла могла жити повним життям, то потрібно двох речей: щоби до всіх клітинок тіла доходила пожива й опал. Поживу і опал розносить по тілі кров. Дійсна пожива тіла — то та пожива, що їмо, а опал, то кисень, що входить у тіло з кожним вдиханням повітря.

Кисень для тілесної клітинки — то те саме, що газоліна для мотора. Без кисня клітинка не може проявляти того зорганізованого руху, що життям називаємо. От тому тілесні клітинки можна назвати й моторами тіла.

ХОЛОДНЕ УБРАННЯ.

Індійці, китайці та німоці вже з давен давна виробляють таке полотно, що дуже міцне, тонке та холодне в літі. Таке полотно виробляють з волокон рамія. А холодно в нім у літі тому, що воно тепла не пропускає.

ТОВЩ З МУКИ І ЦУКРУ.

Два римські хеміки, Джердані і Мареллі, подають, що під впливом дріжджей і грибків плісні (аспергіліюс нігер і пеніцилліюм яваникум) вдалося їм дістати з вуглеводнів (мука, цукор) товщеві тіла.

ДЕНЬ МАТЕРІ

НЕ ЗНАЄТЕ, ЯКИЙ ДАРУНОК ЛЮБОВИ ДАТИ СВОЇЙ МАТЕРІ?

ЧОМУ НЕ ДАТИ ЯКУСЬ ЦІКАВУ КНИЖКУ?

ЧИ МОЖЕ БУТИ ЯКИЙСЬ ДАРУНОК БІЛЬШЕ ТРИВАЛОЮ ПАМЯТКОЮ ВАШОЇ ЛЮБОВИ ДО МАТЕРІ, ЯК ГАРНА, ЗВОРУШАЮЧА КНИЖКА?

Не знаєте, яку книжку вибрати на дарунок для матері?

Ось вам до вибору спис книжок, які спеціяльно промовляють до українських матерей:

ТВОРИ МАРКА ВОВЧКА. За чоловічим іменем автора криється жінка (Марія Морковичка), до того велика письменниця, яка знала наскрізь жіночу душу й писала про жінку дуже зворушливо. Її оповідання представляють цілу ґалерію цікавих жіночих постатей у цікавих життєвих ситуаціях **$1.25**

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА: **В НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛЯ КОПАЛА.** Теж жінка-письменниця, що спеціяльно займається долею жінок, але вже більше сучасних з нами. В цю траґічну історію жіночої любови наше жіноцтво просто зачитується .... **.75**

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА: **ЦАРІВНА.** Славна українська письменниця малює жінку, що стремить до вищого, кращого життя **2.00**

ЛУЇС ВОЛЕС: **БЕН ГУР.** Ця історична повість з перших віків християнства, котру американські діти читають у школах часто обовязково, появилася теж у перекладі на українську мову й тішиться серед наших людей великою популярністю .... **.80**

ВЕЛИМИР ДЕЖЕЛІЧ: **СОФІЮ ВИБРАВ.** Ця повість, переложена з хорватської мови, малює життя в 9. віці по Христі, коли серед словян щойно починало ширитися християнство **1.00**

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ: **ЗА СЕСТРОЮ.** Багато людей уже читало цю цікаву повість з козаччини, але ще є люди, які її не читали. Як прочитають, певно не пожалують .... **.35**

Замовляючи книжку з цього списку, зазначіть, кому хочете з неї зробити дарунок, а книгарня гарно і відповідно до оказії її опакує й вишле на подану вами адресу з зазначенням, від кого вона приходить як дарунок:

Замовлення шліть до:

"SVOBODA"

P. O. Box 346 **Jersey City, N. J.**

Книгарня має теж великий вибір прегарно оправлених **молитовників**, які добре надаються на дарунок у День Матері.

ДРУГА ОБЛОГА ЛЬВОВА ГЕТЬМАНОМ БОГДАНОМ ХМЕЛЬНИЦЬКИМ

(2)

Місто було дуже зубожіле, тому що ограбив був його польський гетьман Потоцький майже зовсім, тож не могло сповнити умовин уповні. Предкладало окупу 20,000 зол. (У товарах), на виміну бранців згодилися, жидів ви дати козакам відмовилися.

Коли ні Хмельницький ні Виговський не хотіли відступити від домагань, місто вислало 16. жовтня рано львівського українського єпископа Арсена Желіборського, щоб був ласкавіший. Коли Хмельницький довідався, що до нього в посольстві йде єпископ, вислав проти нього Виговського, Сильницького та Тетерю. Єпископ Желіборський поступив насамперед до церкви св. Юра, а звідтам після богослуження до обозу. Виговський відпровадив єпископа і послів до Хмельницького. Гетьман із вдоволенням і почестями прийняв українського єпископа, був для всіх ласкавий. Оповів про козацькі перемоги та поручив Виговському вести переговори. Переговори затягнулися до пізної ночі, тому кількох послів, м. н. і єпископ Желіборський мусіли заночувати в обозі. Хмельницький переговорював із послом шведського короля Густава, який просив помочі у козаків. Той шведський посол то був якийсь Гамоцький, вірменин родом зі Львова, якого дитиною ще схопили були шведи у Прусії і в Швеції він дослужився високої ранґи.

Коли посли міста Львова прийшли ще 17. жовтня, вже з ними не хотіли переговорювати, лише на другий день стали обстрілювати місто. Обозний Носач домагався рішучо, щоби Львів піддався. І хоч єпископ Желіборський просив Хмельницького, цей не уступав від поставлених домагань. Крім того зажадав, щоб до нього прийшов комендант Львова, Гродзіцький, його давній приятель зпід Кодака. В листі пояснював, що заключив із шведським королем союз і дає йому поміч 40,000 козаків.

Коли на другий день знову звилися посли, застали Хмельницького задуманого. (Це тому, що Хмельницький дістав довірочні вістки, що татарський хан за намовою Польщі йде з величезним військом на Україну, по дорозі нищить села і забирає людей в полон).

Коли посли Кущевич і Анчевський по черзі стали благати Хмельницького, щоби був милосердний для Львова, гетьман згодився відступити від облоги.

На другий день прийшов до Хмельницького вже і комендант Львова Гродзіцький. Хмельницький сказав йому: **„Знай, що я відступаю від облоги Львова. З Москвою роби собі, що хочеш, я її покидаю і в глибину України вертаюся.**

22. жовтня вислав Хмельницький до міста Павла Тетерю і Григора Сильницького для закінчення переговорів. Три дні, 24, 25 і 26 жовтня нараджувалися козацькі посли в справі виконання умови. Тих 20,000 зол. львівські купці не могли зложити грішми, тому збирали від купців товари, сукно й інші цінніші предмети, оцінювали, а щойно 27. жовтня відіслали до козацького обозу. Козацьких послів обдаровали родзинками, цукрами, ріжними горівками.

Ще Хмельницький стояв під Львовом, як 28. жовтня прийшов до козацького табору посол від короля Івана Казимира, що втік був на Шлеськ. Посол звався Станислав Любовицький. По дорозі стрінувся Любовицький біля Переворська з Самійлом Ґрондзким, шляхтичем, що мав своїв у Львові. Оба ті посли готові були служити королеві Іванові Казимирові, шведам, а навіть туркам і татарам — усім, кому щастя спріяло. Любовицький мав листи до Хмельницького і до татарів: кого скорше стріне, з тим буде говорити. У своїм повновласнім листі мав вільне місце, в яке міг вписати, кого вважав гідним бути послом до гетьмана Хмельницького. В листі до хана татарського польський король просив чимскоріше прислати поміч (себто проти Хмельницького і шведів). Коли Любовицький прийшов до обозу гетьмана Хмельницького, татарський хан був уже недалеко Львова.

Коли Любовицький звернув Хмельницькому увагу, що треба погодитися з королем, гетьман відповів:

Пригадай собі, пане-брате, що ви нам обіцювали під Замостям, під Зборовом, Білою Церквою і деінде, а що ви нам дали? Всі обіцянки робили ви під впливом єзуїтів, які кажуть, що „схизматикам" не треба додержати слова. Де ті обіцянки, що їх давав нам король, коли його вибір був непевний? Ледви коронувався, вислав проти нас військо.

На те Любовицький:

— Не перечу, що король нераз обіцював козакам обіцянки ріжні, та їх не сповнив. Пригадай собі, гетьмане, коли ти підчас переговорів під Зборовом говорив: „Сам король не злий, одначе королівські собаки доти будуть гавкати, поки його не підбунтують". Ледви король став говорити в вашій обороні, найпідліші посли, з яких неодин не знав навіть де його мати народилася, другий не варт був і двох єтиків, такий вереск счинили проти короля, що занімів і мусів відступити від обітниць. Тепер король заявив, що шляхотними вважати буде не тих, хто має високі ґенеальоґічні дерева, лише тих, що в нещасті поможуть батьківщині.

І став заохочувати, щоб козаки помогли королеві, а це вийде їм лише на добро. В тій хвилині вийшов Виговський, а Хмельницький звернувся до присутніх у кімнаті козаків. Тепер Ґрондзький (хоч сам незадовго мав зрадити короля) накинувся на Любовицького, за те, що він ганьбив шляхту.

— Не королі творять державу, лише держава королів. Коби була держава, короля був не тяжко підшукати, коли ж не буде держави, не буде місця і для короля. Тому хвали короля, одначе не понижуй держави.

На це Любовицький звернувся до Хмельницького:

— Пане гетьмане, Ґрондзький зовсім не є королівський посол, я сам його до мого посольства припучив. Він мені докоряє оце за те, що я говорив про шляхту.

І зажадав, щоб Ґрондзького арештували, за те, що підшивається під посольство без королівського уповаження.

Хмельницький хвилево не міг зрозуміти цілої тієї справи, приказав арештувати Ґрондзького. Любовицький пригадав собі, що забагато говорив у присутности цього припадкового свого товариша, головною боявся, щоб він не виговорився про листа до татарського хана. За хвилину ввійшов Виговський. Любовицький, як сказано вище, бояв, щоби Ґрондзький не виявив справи з листом до хана Бутурлина, тому просив Виговського, щоби вставився за Ґрондзьким у Хмельницького. Завдяки Виговському Хмельницький звільнив Ґрондзького.

Хмельницький покликав обох послів до себе і на предложення короля, щоб погодився з Польщею і спільно виступив проти шведів відповів їм дуже цікавою народною казкою про вужа:

Жив колись дуже багатий господар. Все йому велося — мав збіжжя, худобу, достатки, люди шанували його. В господаря жив домашній вуж. Господарів син їв раз молоко з миски, як вуж виповз із нори, і став їсти з тієї миски. Хлопець ударив вужа ложкою по голові. Вуж укусив хлопця. На крик сина прибіг батько, кинувся зі сокирою на вужа, який тимчасом утік у нору. Хвіст лише остався ззовні. Селянин із жалю хотів сокирою і хвіст відрубати. Тимчасом син помер наслідком укушення. Вуж сердитий, що втратив хвіст, не показувався більше в господаря. Минуло трохи часу, господареві стало вестися чимраз гірше, збіднів дуже: і поле не родило, бджоли не велися, худоба вигибла. Не дивота. Не міг віджалувати втрати сина, з розпуки занедбався. Пішов господар по раду. — до кого? До знахаря. Знахар добачив причину тієї зміни в цьому, що гадина покинула хату. Пішов господар до гадини, бо знахар радив перепросити її. Просить, щоб погодилася. А гадина відповіла: „Ні, пане господаре, між нами згоди не може бути. Скільки разів ти згадаєш сина, якого ти втратив, будеш мати жаль до мене, а я, скільки разів гляну і побачу, що не маю хвоста, буду жаль чути до тебе. Тому оставмо все так, як є.

(Докінчення буде).

ОБОРОНЦЯМ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Гей, полонини темносині!
Колиб ви знали, ох, колиб ви знали,
Які нам дорогі ви нині.
Це не сіль ваша, ні інші „мінерали",
Ні краса навіть гірської природи.
Це ваших вірних леґінів могили,
Тих, що народню честь оборонили —
Ось ваші найцінніші для нас клейноди!
О, ви геройські сини Закарпаття,
Що так боролись величаво!
Ваша смерть, ваш чин завзяття
Дали всім українцям право
Назватись дійсно великим народом!
Числом великі були ми тільки досі,
Аж зросли й духом під вашим проводом;
Ви нас підняли — скромні, пошарпані, босі...
Хвалимось часто, що наша земниця
Вельми багата: чорнозем, пшениця,
Кавуни, вишні, нафта... ех, марниця!
Це саме може нам біда й прокляття,
Ця даровитість землі... Ваш здвиг, браття,
Ось вічний скарб, ніколи незвищимий,
Ось „капітал", ніким непобідимий,
Бо лежить в ньому сила неспожита.
З його „проценту" вже до кінця світу
Хочби й найдальші наші покоління
Завше цілющо будуть користати,
Беручи з нього запал та надхніння
Дя героїзму, любови, посвяти...
Гей, коли нарід наш є в силі
Створити власні Термопілі,
Коли вже має Хуст і Крути,
То може віру сміло снути
(Бо так говорить нам історія),
Що після Термопілів горя,
Що після мук, страждань і стону
Діждеться й свого Маратону.

М. КРАВС.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ БРИТЕН, КОНН.

На поміч Карпатській Україні.

Дня 16 квітня ц. р. відбулося в нашій громаді спільне свячене в Українській Галі, в год. 3:30 попол. Отець Писар і грецький священик посвятили страви, які були на столах, та всі разом змовили молитву. Опісля предсідник парохії, Йосиф Керлейза, привитав присутніх парохіян та гостей. Його батько, Йосиф Керлейза (старший), що є найстаршим українським громадянином у нашій парохії, і Мих. Піх обділювали всіх присутніх свяченим яйцем. У часі обіду були бажнання і промови. Святочну промову виголосила роджена тут Марійка Зень і розказала українською мовою про значіння, яке має те свято. А далі розказала про те, що діється на українських землях, про кривди ворогів та про останні траґічні події в Карпатській Україні. Вона просила, щоб зложити жертви для тих карпатських героїв, котрі були ранені в боротьбі і тих, що мусіли втікати з рідного краю. Приявні приняли її промову бурею оплесків.

Накінець предсідник подякував приявним за присутність, а комітетовим за труд. Найбільше причинились членниці У. Ч. Хреста, які приготовляли страви, а також продавали тикети. Збірка на свяченім принесла $10.75. Дівчата зібрали в церкві на Великдень з відзначок $15.20. Разом зібрано $25.95. Але було розходу $3.20. Решту в сумі $22.45 вислано через Ц. У. ОДВУ на допомогу Карпатської Січи.

Гість.

ДЖОЛІЄТ, ІЛЛ.

На ранених і втікачів з Карпатської України.

Зложили по $1: І. Гуцул, О. Барвадин, Н. Куцук, М. Болехівський, Ю. Горняк. І. Федак, І. Козак, Мартин Цилильнік (?). До того доложив $3 український клюб. Разом $11, які вислано через Обєднання на ранених і інвалідів з Карпатської України. Збіркою занялись: Іван Гуцул і Михайло Болехівський.

САН ФРАНСІСКО, КАЛ.

На Рідну Школу.

Гром Петро Григорак переслав від себе через Обєднаня $10 на Рідну Школу.

БРОНКС, Н. Й.

На ранених січовиків.

Отець Д. Профета переслав через Обєднання $11.05 на ранених січовиків з Карпатської України. Ця сума це збірка в часі панахиди у церкві св. Воскресення в Бронксі.

КОРОЛІВСЬКЕ ПРОЩАННЯ

Члени родини англійського короля на причалі в Портсмаві, як вони прощалися з англійським королем і королевою при нагоді їх виїзду до Америки, де вони мають відвідати Канаду й Злучені Держави.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ВАЛІНҐФОРД, КОНН.

Союзовий День.

По місцевих відділах У. Н. Союзу слідне велике зацікавлення надходячим Союзовим Днем. Ведуться над тим дискусії, плянується праця, приготовляється помічників на цей день, щоб не обтяжувати занадто одних і тих самих людей. Іде також оживлена аґітація за кродаж тикетів. Всі сподіваються, що цей перший Союзовий День у нашій околиці закінчиться великим моральним і матеріяльним успіхом.

Рівночасно з тим місцеві відділи ведуть оживлену працю над приєднанням нових членів до У. Н. Союзу. Працюють відділи: 350, 262, 390, 421, і 254. Та найкраще з усіх виявився з праці 277-мий відділ, бо вже в цім році придбав 35 нових членів. Через те станув на першім місці в нашій місцевості.

У відділі 254 є іще деякі недомагання, та є надія, що їх вдасться вирівняти, і цей відділ піде значно вперед та приєднає нових членів. По відбутих 30 квітня зборах цей відділ уже придбав нових 8 членів. Було би пожаданим, щоб тих кілька мертвих відділів, що ще залишились у нашій околиці, також проявили свою працю. Один із них, 10-тий, вже рушився з місця і цього року приєднав уже двох нових членів. Котрий черговий? Урядники всіх відділів повинні подбати про це, щоб їх відділи також не стояли на місці, а приєднували нових членів. Коли в тому відношенні їм потрібно від мене помочі, то я радо поможу. Їм треба лише зо мною скомунікуватись.

А. Маланчук,
орґанізатор У. Н. С. стейту Конетикот.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮАРК, Н. ДЖ. Спеціяльний мітінґ Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76., відбудеться в неділю, 14. травня, в гали церковній, 39 Мортон ул., зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів прийти на той мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — Максим Сороколіт, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 334., відбудуться в неділю, 14. травня, в 12. годині вполудне, в У. Н. Домі. Проситься всіх членів прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження. — Микола Задерецький, предс.; Стефан Морозович, фін. секр.-кс.; Іван Жук, рек. секр.

ВЕСТБУРИ, Л. АЙ., Н. Й. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 267., відбудуться в суботу, 13. травня, в год. 8. вечором, в домі Івана Аґреста. Проситься членів явитися на цих зборах, бо є важні справи до полагодження. Крім того будемо виплачувати дивіденди. — К. Дідух, секр.

РИСІВНИК ТАРЗАНА

Багато читачів, які любуються пригодами Тарзана, що їх придумав Едґар Райс Боровс, цікаві є теж знати, хто ці історії ілюструє. Є ним відомий американський маляр і рисівник Рекс Максон. На образку він зображений підчас свого побуту в Флориді, куди він їздив студіювати з першої руки тропікальні звірята й атмосферу. Він живе постійно на Лонґ Айленді.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ВОТЕРВЛІТ, Н. Й.

На народні цілі.

Заходом Українського Жіночого Клюбу влаштовано 15 квітня ц. р. спільну великодню вечерю в користь Українського Дня на Світовій Виставі в Ню Йорку. На ту вечерю прибули також гості з Когоз. По вечері забрав голос Йосиф Білинський і сказав пару слів про Карпатську Україну, яка завзято боролась і далі бореться за свою волю з мадярами. Багато з наших карпатських братів мусіли втікати з рідного краю і тепер скитаються по чужинах.

По нім забрав голос Петро Змуд і також короткими словами змалював ту геройську боротьбу, яку зводили наші січовики з мадярською навалою. Він далі сказав, що й ми тут в Америці повинні виявляти таку жертвеність, як наші брати і повинні, коли вже не своє життя, то бодай грошеві жертви складати для великої цілі. Далі говорив Леон Завойський про те, як поляки вміють складати жертви на оборону своєї держави. Він закликав і наших громадян до такої жертвенности. Іван Урбан попросив жінок, щоб занялися збіркою. Збіркою занялись: Юстина Ковальчик і Софія Ковальчик. А голова жіночого клюбу, Гелена Чайковська, давала відзнаки. На закінчення забрав голос Іван Урбан і подякував бизнесменам і Й. Білинському, що подарували мясива на ту вечерю. Також подякував усім жертводавцям за жертви, а жіночому клюбові за гостину і труд. Гроші в сумі 72.90 переслано через Обєднання з призначеням: $37.50 на Український День на Світовій Виставі, а $35.40, котрі зібрано в часі вечері, переслано на ранених і утікачів з Карпатської України.

Зложили по $2: Й. Білинський, П. Змуд; по $1: І. Урбан, Л. Завойський, П. Ковальчик, В. Сташко, І. Савюк, Д. Вуйцік, І. Лугуняк, В. Футулуйчук, М. Завойський, В. Мадараш, Ґратен Ковл енд Соплай Ко., П. Роганич; по 50 ц.: П. Рогач, В. Вовчук, С. Чайковський, В. Галайко, М. Ксенич, А. Качмар, Е. Сташко, В. Савюк, Ю. Ковальчик, С. Ковальчик, Е. Урбан, О. Чайковський, П. Крушеницький, К. Мадараш, М. Л. Завойський, Ю. Розембайґер, В. Гобляк; по 25 ц.: А. Демянчик, О. Мосюк, І. Дзямба, М. Котанський, Н. Смерек, А. Карафанда, П. Конічка, П. Змуд, Н. Футулуйчук, М. Вовчук, Р. Капітула, Д. Леґуняк, А. Шереметa, Ф. Васуля.

Присутній.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

УВАГА НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

Нова українська радіопрограма „ГОЛОС УКРАЇНИ".

Стація W.A.R.D. 1400 Kilocycles. ПОНЕДІЛОК, 6:30—7. ввечір, ПЯТНИЦЯ, 6:15—7. ввечір. Програма: новинки, музика, спів, оголошення, радіо-театр і ін. 101,-

Адреси: Radio Station W.A.R.D., 427 Fulton St., Brooklyn, N. Y. Tel.: Triangle 5-3300.

Radio Program "Voice of Ukraine", 144 East 7th St., New York, N. Y. Tel.: ORchard 7-9873.

У пятницю, 12. травня, в год. 7:15 вечором з радіової стації WINS буде говорити Ґорст вон дер. Голц про антиукраїнські заходи на світовій виставі в Ню Йорку.

Український Молодечий Хор Ню Йорку й Ню Джерзі під кермою Степана Марусевича виступить з програмою українських пісень **у СУБОТУ, 13. ТРАВНЯ, від. год. 5:45 до до год. 6. сполудня (Східній Одностайний Час) зо стації NBC.**

Програму буде чути по всій Америці від океану до океану.

У програму входять 3 пісні: 1) „Шумить-гудить дібровонька" в укладі Гайворонського; 2) „Ой, чого ти почорніло, зеленеє поле", слова Тараса Шевченка, музика Льва Ревуцького; 3) „Жала Уляна шовкову траву", народня пісня.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(105)

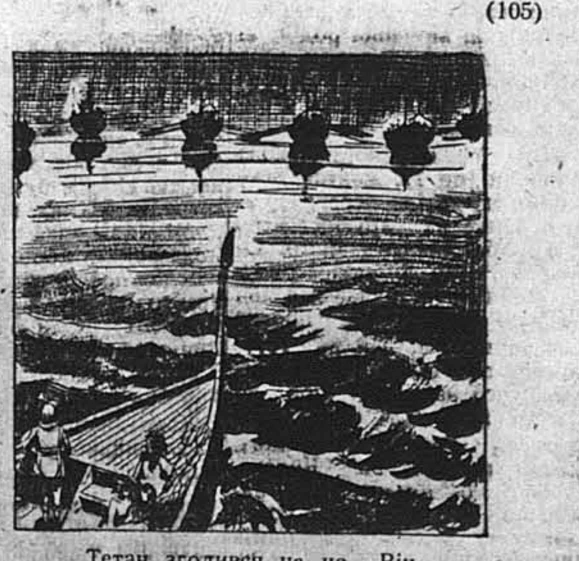
Ґреґорі, як учений чоловік, старався вияснити страх Маґри і впевнити її, що нічого їм не грозить. Бодай не від темноти печери. Та нагло він учув пронизливий крик Маґри. Тепер і його душа забігла в пяти. Він обернувся до Маґри, але її не завважив. Він почав кликати її по імені. Але відповіди не було, тільки відґомін ішов по печері.

Ґреґорі почав бігти наперед себе в надії наздігнати Маґру. Та втім його щась нагло зупинило за одежу. А далі він почув, що чиїсь руки схопили його міцно і пірвали на бік. Ґреґорі видав зо себе страшний крик „рятуйте", та не було довкруги нікого, щоб на цей крик відізвався. Тоді Ґреґорі закликав у розпуці: „Тарзане, де ти?"

Але Тарзан також не відізвався. Він тепер сам знаходивсь у великій небезпеці. Ґалери атарців гналися за ними і старались їм зі всіх сторін відтяти втечу. Тетан хотів утікати наперед себе, але Тарзан зупиняв його, щоб той на хвилю пристанув коло берега, і забрав Гелену та Геркуфа. Він упевняв, що Геркуф є добрим гребцем.

Тетан згодився на це. Він причалив на хвилю до берега, на котрім уже очікували їх Геркуф і Ґелена. Ґеркуф здалека пізнав ґалеру тоботанців. Тепер часу на втечу залишилось дуже мало. Атарські ґалери вже було від них недалеко. Вже навіть чути було побідні окрики атарців. Вони гналися з цілої сили на самітну ґалеру тоботанців.